

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Miljøstyrelsen
Strandgade 29
1401 København K

mst@mst.dk
cc lisvi@mst.dk

Høringssvar fra Landbrug & Fødevarer vedr. ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen (forbud mod gødskning i 2 meter bræmmen), j.nr. MST-12441-00272

Miljøstyrelsen har den 25. marts 2015 sendt en ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen i høring. Med ændringen sikres myndighederne hjemmel til at sanktionere gødskning i 2 m bræmmen med støttetæk.

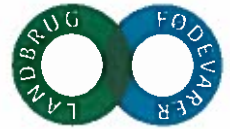
Landbrug & Fødevarer finder ikke, at den foreslåede ændring kan begrundes i hensynet til miljøbeskyttelse eller overholdes af fællesskabsregler. I forordning 1306/2013 bilag II, er det anført, at "Anlæggelse af bræmmer langs søer og vandløb" skal gælde som en GLMS 1 norm. Landbrug & Fødevarer mener, at begrebet "mindst" i noten i 1306/2013, bilag II, hvorefter GLMS bræmmerne mindst skal overholde kravene vedrørende betingelserne for tilførsel af gødning til jorden nær vandløb som omhandlet i nitratdirektivet, skal forstås således, at nitratdirektivets implementering også dermed kan anses som tilstrækkelig.

Danmark har med den danske nitrathandlingsplan 2008-2015 overfor Kommissionen redegjort for den danske implementering af nitratdirektivet. Nitratdirektivets bilag II, del A, punkt 4., som note 1 i forordning 1306/2013, bilag II, henviser til, fastsætter krav om, at medlemslandene skal fastsætte betingelser for tilførsel af gødning til jorden nær vandløb. Det er med andre ord tilstrækkeligt at etablere bræmmer med de samme krav, som implementerer nitratdirektivets bilag II, punkt 4. Det er Landbrug & Fødevarers opfattelse, at dette krav allerede er implementeret i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 2, som allerede er KO-belagt, jf. KO-krav 1.15. Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 30, stk. 2, har følgende ordlyd: "Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer over 100 m² og kystvande. Udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand og mineralsk gødning (handelsgødning) på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt".

Det er Landbrug & Fødevarers klare opfattelse, at ændringen af husdyrgødningsbekendtgørelsen derfor ikke sker for at kunne leve op til miljøbeskyttelseslovens formål om at medvirke til at værne natur og miljø og bevarelse af dyre- og plantelivet eller for at Danmark kan leve op til de fællesskabsforpligtelser, der bl.a. fremgår af forordning 1306/2013 og nitratdirektivet. Ændringen har udeukkende til formål at give myndighederne hjemmel til at sanktionere en overtrædelse af gødskningsforbuddet i 2-meterbræmmerne ved at foretage støttetæk. Det er helt urimeligt og uforståeligt, at den foreslåede skærpelse af lovgivningen ikke sker for at sikre miljøbeskyttelsen, men udelukkende for at myndighederne administrativt kan sanktionere i forhold til den enkelte landmand.

Landbrug & Fødevarer repræsenterer landbruget og fødevarerelevanter i Danmark. Organisationen er resultatet af en fusion mellem Landbrugsrådet, Danske Slagterier, Dansk Svineproduktion, Dansk Landbrug med Dansk Landbrugs Medier og Dansk Landbrugsrådgivning, samt væsentlige dele af Mejeriforeningens aktiviteter.

Landbrug & Fødevarer repræsenterer Danmarks største kompetenceklynge med 150.000 beskæftigede og en samlet eksport på mere end 100 mia. kr. årligt.

Vi skal derfor kraftig opfordre til, at Miljøstyrelsen trækker den foreslåede ændring af husdyrgødningsbekendtgørelsen tilbage.

Landbrug & Fødevarer står naturligvis til rådighed for yderligere oplysninger.

Med venlig hilsen

Henrik Bang Jensen

D 33 39 44 52

M 40 37 26 32

E hbj@lf.dk

Roskilde, den 17. april 2015

Hørings svar til ændring af KO-bekendtgørelsen og husdyrgødningsbekendtgørelsen vedrørende 2 meter bræmmer

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til de to bekendtgørelsesudkast vedrørende 2 meter bræmmer. Vi har valgt at skrive ét samlet høringssvar, fordi vi anser, at de to bekendtgørelsesændringer er snævert knyttet sammen. Det drejer sig om MST-12411-00272 og NAER: 15-8025-000073.

Konklusion

De to foreslåede bekendtgørelser er en nullitet og skal derfor ikke sættes i kraft. Vi mener i øvrigt, at høringen skal gå om, fordi høringen ikke oplyser baggrunden for regelændringen.

Opsummering

Det er en efterrationalisering i myndighedernes skrivebordsjagt på nitrat, at bræmmer og randzoner bidrager til reduktion af nitratudvaskningen. Generelle regler på området er i øvrigt stik imod den mere målrettede tænkning om at gribe ind, der hvor der eventuelt måtte være et særligt problem ift. nitrat i recipienten. Nu er der ikke behov for mindre nitrat, der er tværtimod behov for mere nitrat.

I stedet for tiltag som dette er der behov for, at landbruget kan få lov til at gøde efter ligevægtsprincippet. Gødskning efter ligevægtsprincippet udgør den ægte vækstmotor, der kan igangsættes fra i morgen, uden det vil skade miljøet. Reguleringen skal naturligvis baseres på målinger. Vores model vil levere en vækst på 34 procent, 34 milliarder på betalingsbalancen og dertil 35.000 nye jobs.

Det er først og fremmest ikke muligt at forholde sig konstruktivt til udkastet, fordi udkastet ikke forklarer, hvad problemet er, hvorfor det skal løses og hvorfor netop den valgte løsning foretrækkes. Det er særligt bekymrende, fordi hele manøvren tilsyneladende indebærer genoptagelse af 1.100 sager og tilbagebetaling af et 2-cifret millionbeløb uden forklaring på hvorfor?

De foreslåede regler har ingen effekt på nitratudledningen og reglerne strider mod nitratdirektivet og det EU-retlige proportionalitetsprincip og EU-Domstolens retspraksis på området. Her ud over betragter vi bekendtgørelsen som en nullitet, fordi vandløbslovens bræmmebestemmelser udtømmende regulerer forbuddet i 2 meter bræmmen, og bekendtgørelse må som bekendt ikke stride mod lov. Slutteligt gør vi opmærksom på, at gødningsbegrænsningen er en teknisk handelshindring, der er omfattet af informationsproceduredirektivet, hvilket indebærer, at reglerne ikke kan træde i kraft før end de er notificeret efter informationsproceduredirektivet og "stand still" perioden er udløbet uden der er modtaget udførlige udtalelser.

Medlem af Bæredygtigt Landbrug vandt over Kammeradvokaten

Det hele startede med, at Kammeradvokaten kastede håndklædet i ringen mod en landmand, der er medlem af Bæredygtigt Landbrug. Sagen blev på mystisk vis hævet i utide af Kammeradvokaten og vores medlem vandt sagen dermed sagen, dog uden dom. Dette betød, at vores medlem bl.a. kunne få det uretmæssige KO-træk tilbage. Nogen tid senere kom den mærkværdige udmelding fra NaturErhvervstyrelsen, at 2 meter bræmmer i relation til KO, ikke ville blive håndhævet og styrelsen var

gået i tænkeboks. Efterfølgende kom NaturErhvervstyrelsen med den udmelding, at de ville genoptage cirka 1.100 sager, der omfatter cirka 11 mio. kr.

Undervejs er der ikke kommet nogen forklaring på noget som helst. Hele processen er indforstået, ekstremt lukket og åbenlys udemokratisk. Bæredygtigt landbrug har stillet en række spørgsmål til Miljøstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen, der bl.a. går på hvad problemet er, hvorfor er løsningen som den er, osv. Det foreløbige svar fra NaturErhvervstyrelsen er, at:

"[...] Jeg kan oplyse, at Folketinget har bedt Fødevareministeren svare på lignende spørgsmål vedrørende sagen. Vi må derfor afvente Ministerens svar til Folketinget, før vi besvarer denne henvendelse. [...]"

Af høringsbrevene fremgår det heller ikke, hvad der er problemet, og hvorfor den valgte løsning er som den er, og vi kan ikke få svar på vores spørgsmål før end høringen er overstået, og bekendtgørelsen sandsynligvis også er trådt i kraft.

Det kunne se ud som om, at embedsapparatet er i gang med endnu en overimplementering af nitratdirektivet, og dette sker uden Folketinget ved af det og dermed har mulighed for at få en indgående diskussion om forbuddet mod gødskning i 2 meter bræmmerne er en acceptabel overimplementering af nitratdirektivet.

Den påtænkte retstilstand

De påtænkte KO-regler henviser til den foreslåede § 30, stk. 5, i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der har følgende ordlyd:

"Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand og mineralisk gødning (handelsgødning) må ikke udbringes på arealer, der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1."

Vandløbslovens § 69, stk. 1, har særligt til formål at beskytte mod brinkerosion, så vandløbene ikke lider under visse fysiske aktiviteter nær bredden. Det er således tilladt at gøde og sprøjte i bræmmen. Med ændringen forbydes udbringning af gødning, mens det altså fortsat er tilladt at sprøjte i bræmmen.

Man kunne få den mistanke, at embedsværket hidtil har opfattet 2 meter bræmmen som gødningsfri. Jeg tror i hvert fald mange landmænd har haft den opfattelse. Hvis dette er korrekt, så er der tale om en retlig vildfarelse med betydelige konsekvenser. For det første så kan man med rette stille spørgsmål ved hele opgørelsen af nitratudledningen, og særligt om danske landmænd har fået tildelt gødning i 2 meter bræmmen?

Nitratdirektivet og det EU-retlige proportionalitetsprincip

Den foreslåede regel har formentlig alene til formål at sikre, at gødskning i 2 meter bræmmen kan KO-belægges. Dette er formentlig, fordi ministerierne forestiller sig, at reglerne udgør en implementering af nitratdirektivets artikel 4 og/eller 5, der skal KO-belægges efter bilag II i forordning 1306/2013.

Det er efter vores opfattelse ikke i overensstemmelse med EU-retten, at KO-belægge ud over minimumsimpliciteringen af direktiverne. Nitratdirektivet foreskriver, at landbruget skal gøde efter ligevægtsprincippet, og det er vores vurdering, at der under ingen omstændigheder kan KO-belægges, så længe drænvandsanalyser er under 11,3 mg N.

Nitratdirektivets artikel 4 og 5 foreskriver bl.a., at handlingsprogrammerne skal tage hensyn til de foreliggende videnskabelige og tekniske data, og vurdere effektiviteten af handlingsprogrammerne. Vi har flere gange henvist til nyeste forskning, der bl.a. viser at bræmmer og randzoner ingen effekt har. Vi anmoder om, at Miljøministeriet tager stilling til de tyske forskere, der konkluderer i to rapporter, at randzoner på op til tyve meters bredde på drænedede arealer har minimal effekt på udvaskningen af kvælstof til vandmiljøet?¹

Det er usagligt at indføre flere skærpelser i gødningstildelingen og -anvendelsen med mindre de nye regler er indgående vurderet. En god test på sagligheden er om de påtænkte regler det EU-retlige proportionalitetsprincip, der indebærer, at reglerne skal være egnede, nødvendige og forholdsmæssige.

I EU-Domstolens dom C-293/97 (Standley) anfægtede landbrugere i England og Wales udpegningen af et nitratfølsomt område som værende ugyldigt. Kernen i landmændenes synspunkt var, at der ikke i nitratdirektivet var hjemmel til at udpege områder som sårbare zoner, medmindre nitratforureningen fra landbruget oversteg 50 mg/ml.

Af dommens præmisser kan man for det første udlede, at nitratdirektivet kræver en konkret vurdering, og direktivet er tilstrækkelig fleksibelt til at sikre, at medlemsstaterne kan overholde proportionalitetsprincippet. Dermed understreges det indirekte, at det EU-retlige proportionalitetsprincip skal iagttages.

Et andet forhold er, at nitratdirektivet ikke indebærer, at landbrugsbedrifterne skal bære alle byrderne i forbindelse med afskaffelsen af en forurening, som de ikke har bidraget til, da det påhviler medlemsstaterne ved direktivets gennemførelse at tage hensyn til de øvrige forureningskilder og til, afhængig af omstændighederne, ikke at lade landbrugsbedrifterne bære byrder i forbindelse med afskaffelsen af forureningen, som ikke er nødvendige. Dette taler åbenlyst for, at man ud fra målingerne skal kunne vurdere, hvor nitratudledningen kommer fra (landbrug, natur eller andet?)

For det tredje skal ejendomsretten respekteres. Ejendomsretten er ikke en absolut forrettighed, og kan derfor underkastes begrænsninger, forudsat disse er i overensstemmelse med de formål, som EU forfølger i almenhedens interesse, og at det tilstræbte formål ikke udgør et uforholdsmæssigt og uacceptabelt indgreb, der krænker selve ejendomsrettens kerne. Forbuddet mod gødskning i bræmmer er uforholdsmæssigt og uacceptabelt, fordi det ikke bidrager til reduktion af nitratudledningen.

Præmis 46 bør særligt fremhæves:

46. Hvad angaar proportionalitetsprincippet skal det foerst paapeges, at handlingsprogrammerne vedroerende saarbare zoner ifolge artikel 5, stk. 3, skal tage hensyn til de foreliggende videnskabelige og tekniske data for saa vidt angaar kvælstoftilførsler fra landbruget og andre kilder og til miljøbetingelserne i de paagældende omraader.

¹ <http://baeredygtigtlandbrug.dk/nyheder/2014/05/tyske-forskere-randzoner-har-minimal-effekt.aspx> og <http://baeredygtigtlandbrug.dk/nyheder/2014/05/bl-tyske-rapporter-bekraefter-hvad-vi-hele-tiden-har-sagt.aspx>, selve rapporterne kan findes her: <http://baeredygtigtlandbrug.dk/media/134304/kahleetal-final.pdf> og http://baeredygtigtlandbrug.dk/media/134298/janssen-et-al-2013_hywa.pdf

Vi stiller kraftigt spørgsmålstejn ved om Miljøministeriet i tilstrækkeligt omfang kan dokumentere, at bræmmerne reducerer nitratudledningen til recipienten, særligt taget i betragtning, at der skal være bræmmer uanset arealernes robusthed.

Vi ser frem til en uddybende forklaring på de juridiske og faglige sammenhænge i høringsnotatet.

Magtfordrejning

Vandløbsloven, der er vedtaget af Folketinget tager udtømmende stilling til indholdet af forbuddet i 2 meter bræmmen. Efter denne lov er det tilladt at gøde i bræmmen, og dette er lagt til grund i håndhævelsen og hele forvaltningen af vandløbsloven og bræmmebestemmelsen. Det vil være en nullitet, at indføre regler i en bekendtgørelse, der er i strid med en lov.

Informationsproceduredirektivet

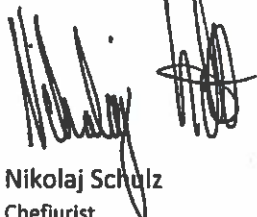
Reglen medfører en indskrænkning i gødningsanvendelsen. I kombination med, at Danmark for længst har opfyldt nitratdirektivet og heller ikke iagttager det EU-retlige proportionalitetsprincip, er der tale om en begrænsning i adgangen til markedet, hvad angår gødning.

Sagt på en anden måde, så indfører Danmark regler, der begrænser de øvrige EU-landes mulighed for at omsætte gødning i Danmark. Dette er en teknisk handelshindring, der kan være ulovlig. Det foreliggende udkast skal derfor notificeres efter informationsproceduredirektivet, og Danmark må ikke udstede reglerne før end "stand still" perioden er udløbet.

Spørgsmål

- Hvor stor en reduktion, opgjort på gødnings typer, forventer Miljøministeriet, at reglen indebærer?
- Hvor stort er det samlede bræmmeareal?
- Tildeles bræmmen i dag en gødningsnorm?
  - o Hvis ja, hvor stor er denne norm?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke, burde bræmmen ikke tildeles en gødningsnorm? Hvad er begrundelsen i givet fald?
- Hvad er de miljømæssige og erhvervsøkonomiske konsekvenser ved reglens indførelse?

Med venlig hilsen

Nikolaj Schulz

Chefjurist

Bæredygtigt Landbrug

mobil. +45 60 14 12 30

E-mail: nsc@baeredygtigtlandbrug.dk

Web: www.baeredygtigtlandbrug.dk